Szépe György: Papp Ferenc a tudománymenedzser

(Elhangzott 2001 december 12-én a Papp Ferenc Baráti Kör első, alakuló ülésén)

0.1. Ez a rövid vázlat egy valamivel terjedelmesebb írásban kerül majd kifejtésre. Jelen formájában a 2001. december 12-i Papp Ferenc-ülésem elhangzó felszólalásom vezérfonala.

0.2. Egy másik részt elmondtam 2001. áprilisában a MANYE-kongresszus megnyitásán.

1. A tudománymenedzselés lágy meghatározása:
Kutatások eltervezése, megszervezése (a finanszírozást beleértve) és sikeres befejezése (beleértve az eredményeknek időben való publikálását). Ebben volt Papp Ferenc kiemelkedő. Az MTA-n kívüli zónában kivételesen sikeres tudományos menedzser volt.
A tudományos menedzser nem feltétlenül kutató saját maga is. Papp Ferenc kiváló kutató is volt, erről ma többen is szólnak. Én a címünk írt aspektusát választottam rövid megemlékezésem tárgyául.

2. Hol tanulta, kitől és milyen körülmények között a tudománymenedzselést?

2.1. Édesapja – a legendás geológus-nevelő professzor – inkább arról volt nevezetes, hogy a legnagyobb szerénységgel és szívóssággal szervezte meg klasszikus terepmunkáját.

2.2. Az egyetemen a Lenin Intézetben kifogott jó tanárokat is (szeretettel emlékezik meg Satyernikováról), de ott a menedzselést nem tanulhatta.

2.3. Az MTA Nyelvtudományi Intézetben Tompa Józseftől (és az egész intézménytől) már tanulhatott valamit, – ez az intézet azonban egy kivételes szigetnek számított az akkori zárt tudományszervezései mezőnyben).

2.4. Debrecenbe kellett mennie, ahol kezdeti sikerei után felfigyeltek a rendkívül sikeres fiatal kutatóra, aki ékesszólóan tudta propagálni saját kutatásait (amelyeket egy – akkor – privilegizált fontosságú nyelvnek, az orosznak a tanszékén végzett).

2.5. Wojnarovich Elek (eredetileg halbiológus) professzor volt akkor a Kossuth Lajos Tudományegyetemen a tudományos rektorhelyettes. Ő dolgozta ki azt a módszert, hogy minden karon egy kiemelt témát támogatott – az akkori viszonyok között – óriási összeggel. Wojnarovich döntött Papp Ferenc hipermodern – matematikai és számítástechnikai szempontból is méltányolható - vállalkozásainak támogatása mellett. – Ezt a start-támogatást követte, ha jól tudom, több egyéb pénzügyi segítség.

2.6. Papp Ferenc kutatásai saját kutatói, emberi és tudománymenedzseri kvalitásainak következtében a magyarországi nyelvészet (modern leíró és alkalmazott nyelvészet) szférájában elsőként hagyták ott sikeresen a „little science” kutatási szintjét, s indultak el a „big science” irányába.

3. Papp Ferenccel 1954-től holtáig zavartalan jó barátságban voltunk. Barátságunk kiállt mindenféle nehézséget és próbát. - Egyetlen egyszer – képzeljék el, hogy 47 év alatt csak egyetlen egyszer! – csattant fel a hangja. Egy alkalmazott nyelvészeti munkabizottsági ülés után kikísértem a debreceni vonathoz, s beültünk a vasúti kocsiba beszélgetni. Megkérdezte, hogy mi volna munkabizottság következő ülésének a témája. Azt válaszoltam, hogy az egyes kutatások finanszírozása.

Felcsattant, mondván, hogy ahhoz senkinek semmi köze nincs (hacsak nem kér a kutató). Visszavonultam. Gondolkoztam rajta, később is, mind a mai napig. Azt hiszem: Papp Ferencnek igaza volt. Semmilyen testületnek nincs joga a kutatások zsebeiben kotorászni: az a gazdasági szervek dolga. – Adjunk – jó tanácsot és (ha tudunk, akkor javasoljunk) pénzt – de ne főnökösködjünk. Sapienti sat.4.

4. Mi ebből a tanulság? A naiv – XIX. századi - kutató bizonyos szinten szükségszerűen kénytelen kifejleszteni magában az addig lenézett menedzseri képességeket. Ebben Papp Ferenc a maga műfajában az első és abszolút értelemben kiváló volt.